

Minister Zdrowia

ZPP.050.13.2026.DLD

Warszawa, 26 lutego 2026

Pan

Włodzimierz Czarzasty

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr 14974, złożoną przez Panią Urszulę Koszutską, Posłankę na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, w sprawie kampanii informacyjno-edukacyjnej dotyczącej negatywnych skutków spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży, w tym FAS i FASD, a także oznakowania opakowań alkoholu, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych informacji.

Spożywanie alkoholu w czasie ciąży stanowi istotne zagrożenie dla zdrowia rozwijającego się płodu. Alkohol przenika przez łożysko i działa toksycznie na wszystkie tkanki płodu, w szczególności na rozwijający się mózg. Skutkiem ekspozycji prenatalnej mogą być trwałe i nieodwracalne zaburzenia określane jako spektrum płodowych zaburzeń alkoholowych (FASD), w tym płodowy zespół alkoholowy (FAS). Konsekwencje te obejmują zaburzenia funkcjonowania ośrodkowego układu nerwowego, trudności poznawcze, emocjonalne i społeczne, ujawniające się na różnych etapach życia.

Odpowiadając na grupę pytań dotyczącą działań informacyjno-edukacyjnych, uprzejmie informuję, że Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom (KCPU), jednostka podległa Ministrowi Zdrowia, wyspecjalizowana w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniami, prowadzi działania informacyjno-edukacyjne ukierunkowane na profilaktykę FAS/FASD, skierowane do kobiet w wieku prokreacyjnym, kobiet w ciąży oraz ich otoczenia.

W tym zakresie KCPU prowadzi stronę edukacyjną „Cięża bez alkoholu”

(www.ciazabezalkoholu.pl), której celem jest upowszechnianie rzetelnej wiedzy na temat

wpływu alkoholu na rozwój płodu oraz promocja abstynencji w okresie ciąży.

W 2025 r., z okazji 9 września, czyli Międzynarodowego Dnia Świadomości FAS, KCPU zrealizowało kampanię informacyjną na temat Spektrum Płodowego Zespołu Alkoholowego (FASD), w ramach której przygotowane materiały zostały przekazane wszystkim gminom w Polsce do dalszej dystrybucji i wykorzystania w ich własnych działaniach lokalnych. Materiały dostępne są na stronie <https://ciazabezalkoholu.pl/materiały/druk/>.

Ponadto w planie na drugą połowę bieżącego roku przewidziano realizację zadania konkursowego pn. „Prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie wpływu alkoholu na ciążę oraz promocja abstynencji w tym szczególnym okresie”, obejmującego działania informacyjno-edukacyjne w przestrzeni internetowej. Szczegóły dotyczące tego zadania, takie jak jego pełny zakres czy harmonogram, nie mogą zostać obecnie udostępnione, ponieważ treść i wymogi zadania pozostają w fazie opracowywania.

Na problem spożywania substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu przez kobietę w ciąży, zwracają uwagę obowiązujące przepisy rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 16 sierpnia 2018 r. w sprawie standardu organizacyjnego opieki okołoporodowej. Zgodnie z nimi, zebranie danych dotyczących zdrowego stylu życia i nawyków żywieniowych, w tym spożywania alkoholu i innych używek, jest obowiązkowym działaniem wykonywanym przez lekarza położnika lub położną do 10. tygodnia ciąży lub w chwili pierwszego zgłoszenia się kobiety w ciąży. Ponadto, używanie substancji psychoaktywnych, produktów leczniczych, alkoholu lub nikotyny w czasie ciąży i w okresie bezpośrednio poprzedzającym ciążę jest jednym z czynników ryzyka identyfikowanych na podstawie wywiadu przeprowadzonego podczas ciąży oraz przed porodem. Oceny występowania czynników ryzyka dokonuje osoba sprawująca opiekę. Zidentyfikowane u ciężarnej czynniki ryzyka należy omówić z ciężarną lub jej przedstawicielem ustawowym, tak aby zapewnić podjęcie świadomej decyzji odnośnie do wyboru miejsca porodu. Wyniki identyfikacji czynników ryzyka, podjęte działania i zalecenia oraz dokonane w porozumieniu z ciężarną ustalenia należy każdorazowo odnotować w dokumentacji medycznej. Ponadto tematyka używek, nałogów oraz ich wpływu na rozwój ciąży i dziecka jest poruszana w ramach edukacji przedporodowej, która jest prowadzona przez położną i lekarza położnika. Dodatkowo, szpital, w przypadku zaobserwowania zachowań mogących zagrażać bezpieczeństwu dziecka i braku możliwości ustalenia położnej podstawowej opieki zdrowotnej lub podmiotu wykonującego działalność leczniczą w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej, przejmujących opiekę nad noworodkiem w miejscu zamieszkania lub pobytu, jest zobowiązany do poinformowania w dniu wypisu o tym fakcie jednostki organizacyjnej pomocy społecznej w miejscu pobytu matki i noworodka.

Informacje na temat wpływu alkoholu na rozwój dziecka i jego przenikania do mleka matki są również jednym z zagadnień, które w ramach edukacji zdrowotnej powinna przekazać położna podstawowej opieki zdrowotnej matce podczas wizyt patronażowych. Położna powinna wykonać nie mniej niż cztery wizyty (pierwsza wizyta odbywa się nie później niż w ciągu 48 godzin od otrzymania przez położną zgłoszenia urodzenia dziecka).

Również przepisy rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 23 października 2025 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie standardu organizacyjnego opieki okołoporodowej, które wejdą w życie 7 maja 2026 r., podkreślają konieczność jak najwcześniejszego zebrania wywiadu przez położnika lub położną w zakresie spożywania przez kobietę w ciąży alkoholu lub korzystania przez nią z innych substancji psychoaktywnych, doprecyzowując jednocześnie, że niezbędne jest nie tylko zweryfikowanie czy kobieta spożywa alkohol i inne używki, ale również skierowanie jej do ośrodka w którym znajdzie pomoc.

Odnosząc się do pytania dotyczącego działań edukacyjnych skierowanych do personelu medycznego, wskazać należy, że studenci będący na studiach lekarskich poznają niezbędne w tym zakresie zagadnienia. W standardzie kształcenia na kierunku lekarskim w zakresie umiejętności absolwent potrafi m.in.:

- zastosować prawidłowe postępowanie medyczne w przypadku ciąży i porodu fizjologicznego zgodnie ze standardami opieki okołoporodowej;
- rozpoznać najczęstsze objawy świadczące o nieprawidłowym przebiegu ciąży i porodu, zastosować i interpretować badania diagnostyczne, przeprowadzić diagnostykę różnicową, wdrożyć terapię, monitorować efekty leczenia oraz ocenić wskazania do konsultacji specjalistycznej, w szczególności w przypadku bólu brzucha, skurczów macicy, krwawienia z dróg rodnych, nieprawidłowej częstości bicia serca i ruchliwości płodu, nadciśnienia tętniczego;
- przeprowadzić pełne i ukierunkowane badanie fizykalne dorosłego dostosowane do określonej sytuacji klinicznej, w tym badanie ginekologiczne;
- prowadzić edukację zdrowotną pacjenta, w tym edukację żywieniową dostosowaną do indywidualnych potrzeb;
- rozpoznawać objawy ryzykownego i szkodliwego używania alkoholu oraz problemowego używania innych substancji psychoaktywnych, objawy uzależnienia od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych i proponować prawidłowe postępowanie terapeutyczne oraz medyczne.

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie m.in:

- funkcje rozrodcze kobiet, zaburzenia z nimi związane oraz postępowanie diagnostyczne i terapeutyczne;
- podstawowe zagadnienia profilaktyki oraz zasady postępowania w przypadku ekspozycji zawodowej na czynniki niebezpieczne i szkodliwe;
- zasady zachowań prozdrowotnych, podstawy profilaktyki i wczesnej wykrywalności najczęstszych chorób cywilizacyjnych oraz zasady badań przesiewowych w tych chorobach;
- planowanie działań z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia oraz wdrażanie działań promocyjnych dotyczące zdrowia populacji.

Co więcej, nawet na kierunku lekarsko-dentystycznym w standardzie kształcenia występują takie efekty w zakresie wiedzy jak m.in.:

- wpływ odżywiania oraz używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych przez kobietę w ciąży na rozwój płodu;
- zasady opieki stomatologicznej nad kobietą w ciąży;

a także umiejętność rozpoznawania choroby związanej z paleniem tytoniu oraz problemowym używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych lub uzależnieniem od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych.

Ponadto, pielęgniarki i położne w trakcie kształcenia przeddyplomowego realizują treści z zakresu promocji zdrowia oraz profilaktyki uzależnień. Położne podczas studiów na poziomie I i II stopnia nabywają wiedzę i umiejętności z zakresu identyfikacji czynników ryzyka w okresie ciąży, prowadzenia edukacji zdrowotnej ciężarnych oraz ich rodzin, sprawowania opieki nad kobietą w ciąży, porodzie i połogu, a także rozpoznawania objawów współuzależnienia i wdrażania adekwatnego postępowania oraz sprawowania opieki w środowisku domowym nad kobietą w okresie prekonceptyjnym i okołoporodowym oraz nad noworodkiem uzależnionymi od alkoholu, środków odurzających i psychotropowych.

W zakresie działań skierowanych do personelu medycznego KCPU corocznie realizuje szkolenia dla pielęgniarek i położnych mających na celu zwiększenie ich wiedzy o FASD.

Warto również wspomnieć, że w latach ubiegłych KCPU współpracowało z Naczelną Izbą Pielęgniarek i Położnych, czego efektem były webinaria poświęcone m.in. tej tematyce.

Materiały te są dostępne na stronie internetowej pod adresem

<https://kcpu.gov.pl/fasd/wiedza/>.

Odnosząc się do pytania dotyczącego wprowadzenia ostrzeżeń zdrowotnych na opakowaniach napojów alkoholowych, należy zwrócić uwagę na toczące się w parlamencie

prace legislacyjne dotyczące ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, zwanej dalej „ustawą”.

W senackim projekcie ustawy o zmianie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (druk nr 1809) zaproponowano m.in. zmiany w ustawie, polegające na realizacji postulatów zawartych w petycji indywidualnej P 9-36/17 wniesionej do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 20 września 2017 r., przez nałożenie obowiązku umieszczania na etykiecie produktu czytelnych i wyraźnych informacji o szkodliwości spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży lub karmiące piersią.

Senacki projekt ustawy przewiduje, że wielkość, zakres, wzór i sposób umieszczania informacji na opakowaniach napojów alkoholowych określi, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw zdrowia.

Natomiast w poselskim projekcie ustawy o zmianie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o radiofonii i telewizji (druk nr 2010) zaproponowano zmiany w ustawie polegające m.in. na wprowadzeniu obowiązku umieszczania na napojach alkoholowych oznaczeń graficznych informujących o szkodliwości alkoholu dla kobiet w ciąży, zakazie prowadzenia pojazdów po spożyciu alkoholu oraz zakazie spożywania alkoholu przez nieletnich. Proponowana regulacja również przewiduje delegację dla ministra właściwego do spraw zdrowia do określenia, w drodze rozporządzenia, treści i formy oznaczeń graficznych zawierających ww. informacje.

W odniesieniu do obu projektów ustaw opracowywany jest w Ministerstwie Zdrowia projekt stanowiska Rządu. Przebieg procesu legislacyjnego można śledzić na stronie internetowej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.

Z wyrazami szacunku
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Katarzyna Kęcka
Podsekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/